

Marcel Anghelescu

de vorbă cu

ALECU POPOVICI

De la mine la Ploiești...

Strada Helesteului. Toamnă ca într-un decor de Caramanlău la o piesă de mare montare, odinioară, — pe scena Teatrului Național. Totul e în culori naturale: peluza, florile, pomii, ceața...

În sfârșit l-am găsit. De câteva zile e tot pe drum: la Ploiești. În această seară însă învață ca un școlar cuminte.

De Marcel Anghelescu ne leagă vechi amintiri. Din viață, de pe scenă! Acest actor umitor de sincer în tot ce face și spune, de o discreție sufletească neobișnuită, pare multiplicat de toate personajele sale. Nu știi dacă ele îi seamănă sau el seamănă cu ele. Marcel a suit pe scenă niște copii mari, puțin naivi, sentimentali (chiar cînd sînt comisarul lui Caragiale), cu o inimitabilă gesticulație, cu o voce unică... Dacă aș alege

Și acum mă întreb dacă am talent...

din istoria spectacolului românesc unele scene pe care mi s-ar cere a le numi **antologice**, m-aș opri fără nici o ezitare la cele cu Pristanda și Ipingscu.

Stăm față în față, moldovenește, la o cafea și o dulceață, printre cărți, piese, roluri, multe fotografii.

— Ce cauți la Ploiești ?

— Piese, regizori, actori ! Sint directorul Teatrului de Stat. Încerc să-l pun pe picioare, să-l întineresc. Proiecte multe, speranțe mari, perspective încurajatoare ! Poate reușim să cristalizăm aici în orașul cel mai apropiat de capitală o trupă de ținută artistică. Printre planuri se mai află construcția unui teatru în aer liber (dar acoperit), în care să-și poată desfășura spectacolele mari ansambluri din București : Opera, Opereta, Teatrul Național pe care vreau să le invit să susțină aici „microstagioni”. Apoi vom mai invita, tot aici, mari actori bucureșteni, regizori reputați, spectacolele cele mai interesante. Aceasta pentru a aduce cât mai mulți spectatori în sălile de teatru. Se pot spune multe despre spectacolele din provincie. Multe sint excelente. Uneori însă, am văzut și spectacole de un nivel submediocru. M-am întrebât de unde pleacă neîmplinirile. Multe dintre spectacolele provinciale se opresc la jumătatea actului de creație : actorii dau sentimentul că au în-

vățat doar conștiincios ideile piesei. Aceasta, poate din cauză că nu au totdeauna condiții prielnice de dezvoltare, poate pentru că avem încă prea puțini regizori buni, care să nu se mulțumească numai să descopere talente, ci să le și acrotească, să le cultive cu căldură părintească.

— Când ai descoperit că ai talent ?

— Eu ? Mă întreb și acum, cu frică, dacă am talent ! Roluri, da, am avut roluri bune, dar cred că nici unul nu a fost perfect. Pe parcursul spectacolelor găsesc totdeauna în lanțul de amănunte, lacune pe care mă silesc să le acopăr în scenă. N-am fost, la o adică, niciodată mulțumit pe deplin, fericit de vreun rol. Desăvârșire ? Cite de greu pentru noi, actorii, care avem o gamă limitată de posibilități... Talent înseamnă, cred, să tinzi spre creații cu cât mai puține fisuri, către perfecțiune. Credeți că eu am atins cu rolurile mele asemenea liman ?

— Iată-ne la una din întrebările stereotipe : ce te-a făcut deci, să joci teatru ?

— Zilele trecute, în Cismigiu, mi-am adus aminte cum s-a întâmplat, acum câteva decenii. M-am hotărât, să fiu actor, tot în Cismigiu, pe o bancă ! Pierdusem examenul de impiegat de mișcare. Gîndul m-a purtat, atunci, spre clasa a IV-a, cînd „regizasem”

Cu Nenea Iancu am relații vechi (În rolul lui Pristanda din „O scrisoare pierdută”)

Ion Aurel Maican, iar directorul, Ion Livescu. Din cei 19 colegi ai mei cu care am început, numai trei au ajuns actori. Ceilalți s-au făcut impiegați. Făceam figurație la teatru, asistam la repetiții. Primii ani de școală teatrală i-am făcut deci sub pulpana unui teatru național, cu piese istorice, cu drame originale, cu multe piese clasice, cu un stil și el clasic.

— Și care a fost primul rol ?

— Destinul a vrut să fie tot într-o piesă de Victor Effimiu : **Tebaida**. Jucam rolul (cu totul episodic) al unui general care pleca la război. Chemat de regizor, prin surprindere, în scenă (eram în cabina actorilor unde mă bucuram de binefacerile unei sobe, (căreia îi duceam dorul în cămăruța mea, rece ca gheața) la comanda „înainte” mi-am călcat în picioare toga, rostogolindu-mă pe scări în scenă. Generalul fusese învins înainte de a pleca la război ! Vă închipuiți ce-a urmat...

— Ce ?

— Un succes în comedia lui Nicușor Constantinescu **Fata șefului de gară**, un fel de „musical” cum i-am spune astăzi, în care jucam alături de Elena Zamora și Niculescu Brună. Cite n-am pățit în provincie... Lup-tam din greu să-mi câștig existența. Uite, am și carte de muncă de pe vremea aceea : muncitor salahor. Am fost deci și salahor la bina, și constructor, și corector la gazetă, și paznic de noapte (căruia i s-a furat... ceasul de control de către un coleg de pază — gelos pe slujba mea), și administrator, și caloriferist. De toate ! Colac peste pupăză, profesorul meu Mitu Dumitriu nu mă vedea cu ochi buni. N-avea încredere în viitorul meu, îi displaceam... Din fericire, m-a descoperit Ion Aurel Maican, căruia îi făceam și asistență de regie și focul la calorifere. Credeam pe atunci, însă, mai ales în talentul meu organizatoric — administrativ.

Vara, de obicei, Maican era invitat de Sică Alexandrescu să-i monteze la București spectacole vesele în grădina de vară. (La o asemenea grădină îl văzusem și eu pe fostul meu coleg de provincie Birlic, obținând un succes triumfal în adaptarea lui Sică Alexandrescu **Călugărul din vechiul schit**.

(fără să știu ce înseamnă regie) **Sfârșitul pă-mîntului** de Victor Effimiu. Din Cîșmigiu, unde mă aflam, se vedea Conservatorul. În curte tineri, băieți și fete, gesticulau cu mișcări grandilocvente. Parcă împlineau un ritual. M-au convins. M-am înscris, am dat examen, am căzut cu succes.

— Dar de unde veniseși înainte de a te așeza pe acea bancă memorabilă ?

— Direct din Oltenia, de la Craiova. Tata e din comuna Rugi, mama din Izvoare. Școala primară am urmat-o la Craiova, apoi am absolvit liceul militar. Dar să revenim la povestea cu Conservatorul. Oltean încăpăținat m-am dus în provincie și am dat acolo din nou examen. De astă dată am reușit cu succes. La Conservator, la „clas”, l-am avut profesor, maestru, pe Mitu Dumitriu, director de scenă, care lucrase cîndva cu Leonard. Regizorul teatrului de provincie era

Am jucat și foarte multe roluri de dramă. (În „Matei Millo” de Mircea Ștefănescu)

Publicul credea că pe scenă joacă într-adevăr un bătrîn. La final i se cerea să-și scoată peruca... Ovațiile nu mai conțineau). Îmi era foarte frică de actorii din București. Ani de zile, după ce mă mutasem în Capitală, doream să mă întorc în provincie. Pentru început, l-am înlocuit pe Antoniu-Guvidu, într-o comedie în care jucam cu Silvia Dumitrescu și cu Timică. Timică, cel mai mare comic al țării noastre !

— Care e povestea consacrării bucu-reștene ?

— Ea e legată de povestea spectacolului **Mansarda**. Îl monta Maican. Cînd am intrat în valul Bucureștiului, uitasem complet că mai sînt om : eram un actor oarecare, dublat de un administrator harnic. De aceea, poate firesc, atunci cînd Timică m-a văzut distribuit alături de el, într-un rol principal, emoționat, bîlbîit, a exclamat : „jucăm teatru cu toți trăgătorii de cortină ?” Nu mă vedea de loc în rol și mai ales în scenă cu el. A căutat, a impus alți doi, trei interpreți. Era furios : „ori eu, ori el !” La una din repetiții, întîmplător, fără ca eu să știu, m-a văzut un ziarist — Fanache Florescu. Se pare că îi făcusem impresie bună. Între timp îmi luasem gîndul de la rol și am preluat pentru Sică Alexandrescu garderoba Teatrului „Bulandra”. În timp ce, trist, descurajat, făceam inventarul rochiilor, plastroanelor, fracurilor, jobenelor din pod, deodată am avut o revelație. În fața mea nu mai erau costume ci personaje. Toate marile personaje ale teatrului. Auzeam replici, vedeam mișcîndu-se lumea fantastică a eroilor în spatele catifelelor și mătăsurilor. Totul a avut efectul unui șoc electrizant...

S-a anunțat repetiția generală la **Mansarda**. Maican s-a hotărît brusc să mă încerce pe mine. Incredibil — am reușit ! Unul din cei mai temuți critici, Dem. Teodorescu — poreclit de actori Șacalu — remarcă în mod deosebit pe necunoscutul Marcel Anghelescu. Povestea poate părea simplă... Întîmplare... noroc... perseverență ?

— A fost o perioadă în care ai jucat multe roluri în dramă ? Te simțeai bine în

acest gen ? La care ai revenit, nu de mult, în Vedere de pe pod ?

— Cred că da. Nu știu ce părere au alții... Am jucat alături de Virginia Popescu pe Unrat, profesorul din **Îngerul albastru**. Mai mult, un autor ca polivalentul Puiu Maximilian a și scris, special pentru mine, melodrama **Păcat de tine, Tony !**

— „**Aura**” de vedetă ți-a dat-o însă la început, genul muzical.

— Mai ales Opereta. Gen atît de popular, de spectaculos, de sentimental... Marii noștri comici începuseră să îmbătrînească. Era în 1938. Genul avea nevoie de un comic nou, tînr, de o prezență mai firească în problemele de viață ale epocii. Aptitudinile muzicale probabil că le moștenisem de la mama... Am jucat mult la Alhambra, cu

*Coborînd scara vieții, privim nostalgice
amintirile...*

Vlădoianu... Opereta trăia o a doua tinerețe...

— Și apoi teatrul de proză...

— Da. Mă bucur că am avut satisfacții cu piesele autorilor români: Mușatescu, Nicușor Constantinescu, Mircea Ștefănescu. Anii treceau, dar eu rămâneam mereu ucenic la școala teatrului.

— Cum te apropii de un rol? Cum îl descifrezi?

— Rolul e pentru mine o melodie. Nu pot să învăț cuvintele fără muzica lor. Pregătesc un rol avînd în față mimica, mișcarea personajului. Așa cum fac, de pildă, acum, cînd pregătesc trei roluri, trei chipuri, trei compoziții diferite din **Cîntecul comice** ale lui Alecsandri pentru televiziune.

— Cum ți-ai definit personalitatea actricească?

— O personalitate actricească se edifică prin realizări ce presupun stratificări succesive, în timp. Într-o generație apar rar marile personalități. Cîți sînt de talia unui Caragiu? Cred că o consacrare se face numai în contact direct cu publicul. Muncind din greu, edificînd cît mai precis un rol, înveți spectatorii să te privească, să se uite la tine. Aceasta să fie personalitatea? Aș vrea să adaug că, indiferent de mască sau tip, eu, totdeauna, pe scenă caut să aduc **omul**. Și cred că e firesc să fie așa, mai ales că epoca noastră ne cheamă, ne obligă să cunoaștem coordonatele umane în care trăim. Am avantajul că am crescut la marea școală a teatrelor naționale care ne impuneau nouă, interpreților, să slujim cu dăruire și credință ceea ce ne oferă scriitorul, mesajul său uman, flacăra lăuntrică, și nu numai virtuți exterioare.

— Relațiile cu Caragiale, după cîte știm, sînt vechi și trainice!

— Primul meu rol a fost, odinioară, Popa Pripici, personaj inexistent pe scenă, doar pomenit de text. La premiera cu **O scrisoare pierdută**, în marea scenă electorală, unde ca figurant îl jucam pe popă, am mîncat

În două din spectacolele lui Sică Alexandrescu : „Bădăranii“ și „Revizorul“

din ostași, care-și trăiau exagerat rolurile de mardeiași. Caragiale este, poate, autorul pe care l-am înțeles cel mai bine, și am căutat să explic aceasta în cartea mea **Trei fețe caragealești**, dar am avut și mari modele actricești. Să-l amintesc numai pe Soreanu !

— **Îți plac eroii pozitivi în care ai fost de multe ori distribuit ?**

— Nu-mi plac termenii. Îmi place să interpretez oamenii. Îmi place să joc în piețele originale, care din păcate, în ultimul timp, nu mi-au mai dat mari satisfacții. Unele abordează probleme adevărate de viață, dar nu le transfigurează intens dramatic și, totodată, interesant pentru spectator. E bine să schimbi genurile de personaje — nu știu dacă negative sau pozitive, e bine să cunoști cât mai multe modele din viață. Indiferent de eroii abordați vreau să amintesc că destinul meu actoricesc este strâns legat de Sică Alexandrescu, unul din oamenii care au jucat un rol însemnat în teatrul nostru. Am avut norocul să fiu mereu lângă el, să fiu stimulat, îndrumat de către acest mare regizor.

— **Rolul visat ? Există vreunul pe care ai vrea să-l abordezi ?**

— Poate o să vi se pară ciudat ! Niciodată nu mi-am dorit un rol anume. În fiecare personaj am dorit să pot aduce o latură nouă a posibilităților mele, o fațetă încă nevăzută. Idealul meu nu e legat de un rol ci de dorința de a contura, de a personifica idei și nu niște siluete. Nu totdeauna un rol principal îți dă cele mai mari satisfacții : l-aș da exemplu pe Ropoteală al meu, din **Valea Cucului** de Beniuc. N-am înțeles, nu înțeleg bătălia pentru „rolul mare“. M-a pasionat însă (indiferent de cantitatea cuvintelor din rol) să mă întâlnesc pe scenă cu un Vraca, Birlic, Beligan. Față în față, pe scenă, cu un maestru, iată emoția cea mare, vibrația clocotitoare. Bătălia pentru rolul mic asigură Rolul Mare.

— **Ești pe bună dreptate considerat un mare actor realist !**

— Nu știu dacă „mare“, dar realist sînt. Prin educație ; am ucenicit cu cei din

Pînă la Ploiești, ajung și cu bicicleta

ilustra școală a lui Gusti. Formația mea actoricească are și un debut anecdotic. Pe vremuri, în tinerețe, venirea iernii îmi provoca întotdeauna mari temeri, urmate de ravagii în bugetul meu, și așa firav. Procurarea unei perechi de ghete era o problemă de viață și moarte. Înșelat în talcioac de un negustor — care mi-a vîndut o pereche de ghete (marfă de la foc) care s-au și desfăcut la prima ploaie, soarta mea de „descult”, a înduioșat pe un coleg, care mi-a împrumutat o pereche de șoșoni „împrumutați” de la tatăl său. Vă închipuiți că nu puteam apare pe podium, în clasă, pentru a-mi susține „bucata” cu șoșonii mult prea largi. Așadar, atunci cînd am fost strigat la catalog — am intrat brusc în „grevă”. Profesorul Dimitriu (care oricum, nu mă simpatiza) a fost intrigat de refuzul meu categoric. Colegii i-au sosit mica mea dramă. Subit, înduioșat, Dimitriu a început să se ocupe de mine și mi-a deslușit tainele artei scenice. M-a învățat ce înseamnă o

recitare, ce înseamnă atitudine scenică, ce înseamnă declamație, cum să mă feresc de retorismul gol, factice. Cum s-ar spune, „mi-a vîndut profesiunea”. Și aceasta, datorită șoșonilor... În felul ăsta, banii dați pe ghetele cu bucluc s-au dovedit a fi fost folositori....

— Și mîine din nou la Ploiești ?..

— Nu e un drum lung. După premiera **Cuza Vodă**, vor urma **Interesul general**, **Avarul**, **Despot Vodă**, (la care voi face eu regia). Nu se va monta nimic special pentru actorul Mircea Anghelescu. Vom invita colaboratori din afară, regizori, actori, care să dea strălucire spectacolelor noastre. În primul rînd, însă, vom crește cadrele teatrului ploieștean, vom căuta să le dăm încredere, chiar entuziasm. Iată principala mea preocupare, acum, cînd împlinesc 40 de ani de teatru. Și poate că semicentenarul îl vom sărbători la Ploiești !